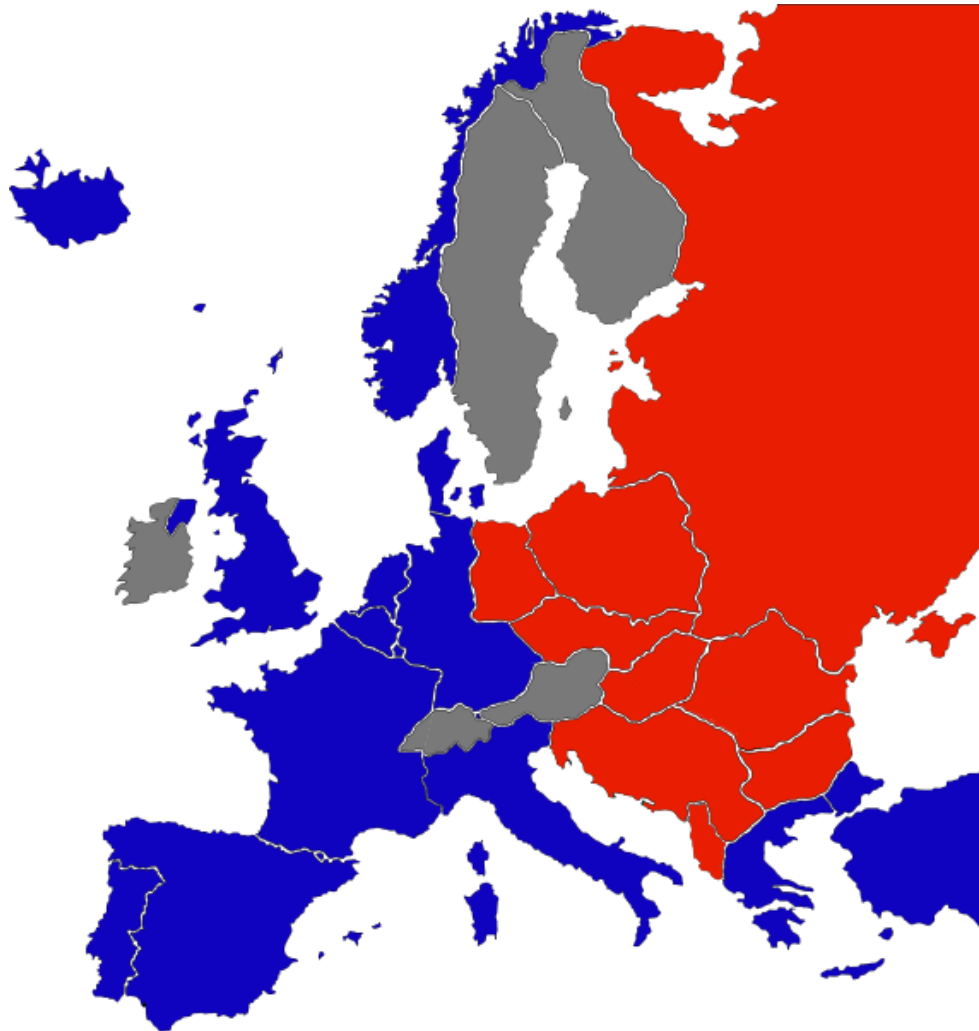

Narodziny zimnej wojny 1945-1949

prof. UAM dr hab. Marek Mikołajczyk

Poznań, RP

Europa po Wojnie II Światowej

Cechy zimnej wojny

1. dwa supermocarstwa - USA i ZSRR
2. istnienie dwóch przeciwstawnych sobie bloków politycznych, militarnych, gospodarczych, ideologicznych
3. państwa niezaangażowane i neutralne
4. rywalizacja między blokami na wielu płaszczyznach: politycznej, militarnej (wyścig zbrojeń), ideologicznej, gospodarczej, kulturalnej, naukowo-technicznej (kosmos), a nawet sportowej
5. unikanie bezpośredniej konfrontacji zbrojnej
6. system nuklearnego odstraszania
7. względna równowaga sił między blokami
8. zmienna natura konfliktu: okresy napięć i odprężenia

Przyczyny zimnej wojny

1. Strona zachodnia oskarża ZSRR i Stalina o dążenie do rozpowszechnienia komunizmu
2. ZSRR oskarża Zachód o imperializm
3. Obecnie uważa się, że zimna wojna była nieunikniona, gdyż po zakończeniu II wojny światowej doszło do rozpadu wielkiej koalicji, ujawniły się sprzeczne interesy geopolityczne i ideologiczne Stanów Zjednoczonych i ZSRR

Stalin

Cele polityki Stalina w roku 1945

- wydaje się, że Stalin nie pragnie szybko nowej wojny, gdyż ZSRR jest mocno zniszczony i osłabiony
- skupia się na nowych nabytkach terytorialnych uzyskanych po roku 1939 i dąży do budowy strefy wpływów w Europie Wschodniej
- Stalin nie wyklucza pomocy finansowej ze strony USA na odbudowę kraju
- zakłada konflikt między państwami kapitalistycznymi
- ostrożny ekspansjonizm- wykorzystywanie nadarzających się okazji do zwiększenia stanu posiadania, ale bez nadmiernego ryzyka

F.D. Roosevelt

Cele polityki USA w roku 1945

- W czasie konferencji jałtańskiej prezydent Roosevelt zapowiedział wycofanie amerykańskich wojsk z Europy w dwa lata po zakończeniu wojny
- Stworzenie systemu bezpieczeństwa zbiorowego z kluczową rolą ONZ
- Wprowadzenie rozwiązań zapewniających USA dominującą pozycję w gospodarce światowej i handlu (dominująca rola dolara, utworzenie Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego)

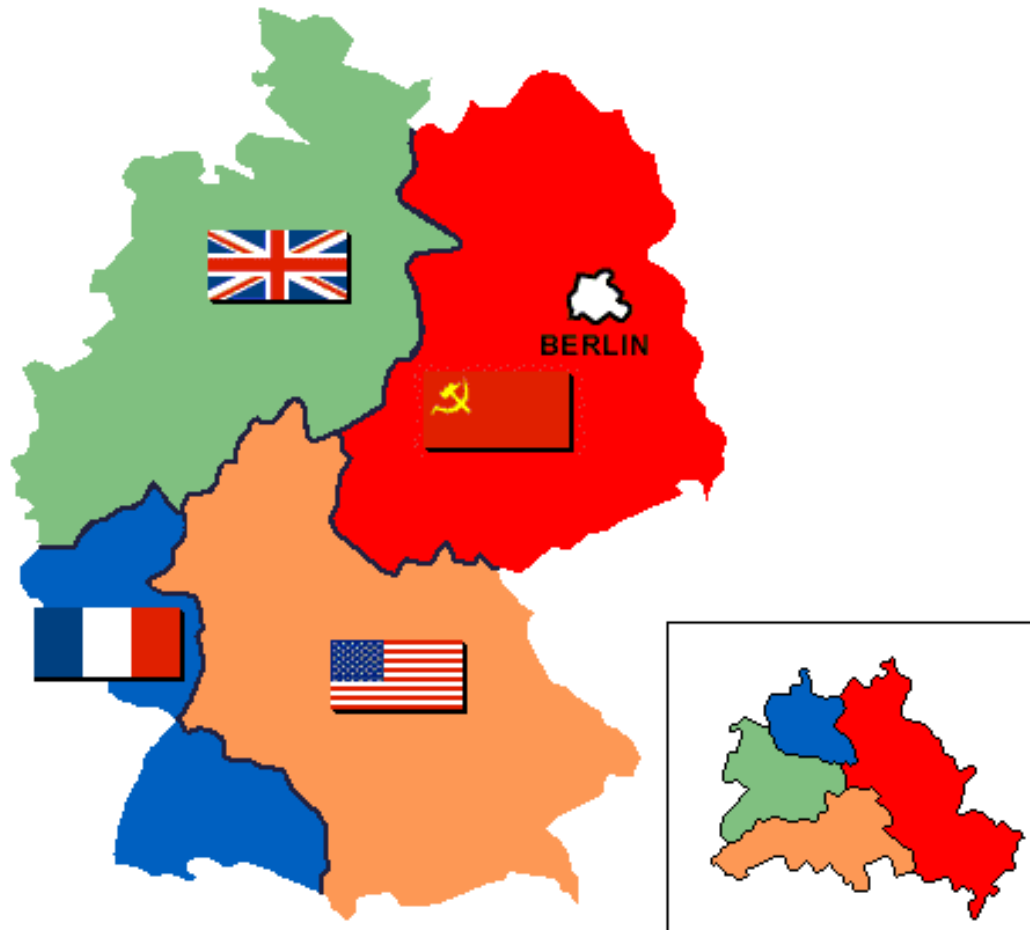
Pierwsze konflikty

- „atomowy szantaż” Stanów Zjednoczonych
- rywalizacja radziecko-brytyjska w Iranie
- spór o cieśniny tureckie
- 9 II 46 wystąpienie Stalina, który wzywa do mobilizacji społeczeństwa, zapowiadając odbudowę kraju i przyspieszoną industrializację, by przegonić państwa kapitalistyczne w ciągu 15 lat
- 5 III 1946- wystąpienie Churchilla w Fulton o żelaznej kurtynie, która podzieliła Europę
- wojna domowa w Grecji 1944-1949
- spór wokół Niemiec
- sowietyzacja Europy Wschodniej

Wystąpienie Churchilla w Fulton

Podział Niemiec w roku 1945

1947- rok przełomu

- 1 styczeń- utworzenie Bizonii
- 12 marzec- doktryna Trumana
- 5 czerwiec- ogłoszenie planu Marshalla
- 27 wrzesień- utworzenie Kominformu
(Biuro Informacyjne Partii
Komunistycznych i Robotniczych)

Prezydent H. Truman

Gen. G. Marshall

Plan Marshalla w liczbach

- okres realizacji: lata 1948-1951
- pomoc dla państw Europy Zachodniej: z 27 mld dolarów, jakie chciały otrzymać 13.5 mld
- pomoc dla poszczególnych państw:
 - W. Brytania: 3,4 mld USD
 - Francja: 2,8 mld USD
 - RFN: 1,4 mld USD
 - Włochy: 1,4 mld USD

Skutki planu Marshalla

Pozytywne:

- pomoc w odbudowie Europy
- powstrzymanie postępu komunistów
- nowe technologie i systemy zarządzania
- zacieśnienie współpracy europejskiej

Negatywne:

- wzmocnienie podziału Europy
- ekonomiczne i polityczne uzależnienie od USA
- ekspansja kultury amerykańskiej i amerykańskiego stylu życia (Hollywood i coca-cola)

Początki stalinizmu w Europie Wschodniej

Blokada Berlina 1948-1949

- wprowadzenie reformy walutowej w trzech zachodnich strefach okupacyjnych bez porozumienia z ZSRR
- 23/24 czerwca 1948 r. początek blokady zachodnich sektorów Berlina
- amerykański most powietrzny
- kapitulacja Stalina- maj 1949 r.
- głównym skutkiem powstanie dwóch państw niemieckich w roku 1949- RFN i NRD

Rok 1949

- utworzenie dwóch państw niemieckich utrwala podział Europy
- powstanie NATO
- przejęcie władzy przez komunistów w Chinach
- ZSRR posiada broń atomową
- zakończenie procesu sowietyzacji Europy Wschodniej
- początek procesu integracji europejskiej-
powstaje Rada Europy

Podsumowanie

- Zimna wojna była nieunikniona z uwagi na coraz silniejszą rywalizację między dwoma supermocarstwami
- W roku 1950 wraz z wybuchem wojny w Korei świat wkracza w nowy etap zimnej wojny, świat staje na krawędzi wojny gorącej